

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 1 van 9

1. Identificatie van de stof of het preparaat en van de onderneming

Identificatie van de stof of het preparaat

Kant-en-klaar-mortel / Portlandcement

Gebruik van de stof of het preparaat

Kant-en-klaar-mortel

Identificatie van de vennootschap/onderneming

Firma: PAGEL Spezial-Beton GmbH Co. KG
Weg: Wolfsbankring 9
Plaats: D-45355 Essen
Telefoon: +49 (0)201 / 685040
E-mail: info@pagel.com
Contactperson: Daniel Schempershofe
E-mail: schempershofe@pagel.de
Internet: www.pagel.com
Bereik: Laboratorium
Telefoonnummer voor noodgevallen: Deutschland: +49 - 6131 / 19240
Netherlands +31 30 274 88 88

Telefax: +49 (0)201 / 6850431

2. Identificatie van de gevaren

Indeling

Gevaaraanduidingen : Irriterend
R-zinnen:
Irriterend voor ademhalingswegen en de huid.
Gevaar voor ernstig oogletsel.
Kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid.

Specifieke risico's

Op grond van de irriterende eigenschappen van dit product kan herhaald huidcontact een bestaande dermatitis (of een bestaande huidtoestand) verslechteren.

3. Samenstelling en informatie over de bestanddelen

Chemische omschrijving (Mengsel)

Preparaat / mengsel van minerale bindmiddelen, steenkorrels en additieven

Gevaarlijke bestanddelen

EG-Nr.	CAS-Nr.	Stofnaam	Hoeveelheid	Indeling
	65997-15-1	Portlandcement	25 - 50 %	Xi R37/38-41-43

De volledige tekst van de genoemde R-zinnen vindt u in rubriek 16.

Bijkomend advies

Het preparaat is chromaatarm. Het gehalte aan oplosbare chroom-(VI)-verbindingen is door toeslagen in het cementgehalte tot onder 2 ppm verlaagd. Voorwaarde voor de effectiviteit van de chromaatreductie is de deskundige opslag en de inachtneming van de houdbaarheidsdatum.

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 2 van 9

4. Eerstehulpmaatregelen

Algemeen advies

Dit veiligheidsinformatieblad aan de dienstdoende arts tonen.

Bij inademing

Toevoer frisse lucht. Bij irritatie van de luchtwegen of de slijmhuide (b.v. hoestprikkel), onwel zijn of nogal lange blootstelling, arts inschakelen.

Grote hoeveelheden:
Onmiddellijk een arts waarschuwen.

Bij aanraking met de huid

Het vast gekleefde materiaal onmiddellijk verwijderen. Alvorens te wassen, een droge borstel gebruiken om het stof van de huid te verwijderen. Was de verontreinigde delen van de huid grondig met water en zeep. Goed naspoelen met water. Verontreinigde kleding en schoenen onmiddellijk uittrekken. Verontreinigde kleding verwijderen en wassen voor hergebruik. Indien huidirritatie aanhoudt, arts verwittigen. Draag géén ringen of dergelijke dingen waaraan het product zou kunnen blijven hechten en een huidreactie zou kunnen veroorzaken.

Bij aanraking met de ogen

Onmiddellijk met overvloedig water spoelen, ook onder de oogleden, gedurende ten minste 15 minuten. Contactlenzen, indien voorhanden, verwijderen. Ogen niet droog wrijven omdat door chemische belasting verdere schade aan het hoornvlies mogelijk is. Onmiddellijk een oogarts raadplegen. Onbeschadigd oog beschermen.

Bij inslikken

Indien het slachtoffer bij bewustzijn is: Mond reinigen met water en daarna overvloedig water drinken. 1 of 2 glazen water drinken. Geen braken opwekken. Onmiddellijk een arts waarschuwen.

5. Brandbestrijdingsmaatregelen

Geschikte blusmiddelen

Blusmiddelen die het milieu niet belasten.

Blusmiddelen die om veiligheidsredenen niet gebruikt mogen worden

Sterke waterstraal.

Speciale blootstellingsgevaaren die veroorzaakt worden door de stof of het preparaat zelf, verbrandingsproducten of vrijkomende gassen

Het produkt zelf brandt niet.

Speciale beschermende uitrusting voor brandweerlieden

Draag bij brand een onafhankelijk ademhalingsapparaat met persluchtcilinder.

Bijkomend advies

Er moet worden voorkomen dat bluswater van de brandweer of op andere manieren met water verdund product in oppervlaktewater of drinkwaterreservoirs terecht komt. Vervuild bluswater en vervuilde aarde moeten volgens de voorschriften van de autoriteiten worden verwijderd.

6. Maatregelen bij accidenteel vrijkomen van de stof of het preparaat

Persoonlijke voorzorgsmaatregelen

Stof niet inademen. Persoonlijke beschermingsmiddelen gebruiken. Bij gebruik van de producten, hygiene- en veiligheidsmaatregelen in acht nemen. Bij lekkage eventueel met afdekzeilen beschermen tegen wegwaaien. (Zie hoofdstuk 7.)

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 3 van 9

Milieuvoorzorgsmaatregelen

Het produkt mag het grondwater niet verontreinigen. Niet naar oppervlaktewater of sanitaire riolering laten afvloeien. Penetratie in de ondergrond vermijden.

Neem onmiddellijk contact op met de bevoegde instantie als het produkt in de bodem, open water of de riolering terecht komt.

Reinigingsmethoden

- Droog opnemen. Een goedgekeurde industriële stofzuiger gebruiken voor verwijdering. Vorming van stof vermijden. Ademhalingsbeschermingsmaatregelen treffen.

of :

- Bevochtigen en verwijderen. Laten stollen, mechanische apparatuur gebruiken. Voer af zoals in hoofdstuk 13 is beschreven.

Bijkomend advies

Geschikte beschermende uitrusting : Zie hoofdstuk 8.

7. Hantering en opslag

Hantering

Advies voor veilig hanteren

Stofontwikkeling vermijden. Stof niet inademen. Aanraking met de ogen, de huid en de kleding vermijden.

Tijdens het werk niet eten, drinken, roken of snuiven. Verwijderd houden van voedingswaren en drank.

Product mag voor de toepassing niet in contact komen met luchtvochtigheid.

Bij het mengen van zakgoederen en het gebruik van open mengcontainers eerst water in de container vullen en dan het droge materiaal voorzichtig toevoegen. Lage valhoogte aanhouden en mengstaaf langzaam laten opstarten.

Aanwijzingen voor bescherming tegen brand en explosie

Geen speciale beschermende maatregelen tegen brand vereist.

Bijkomend advies

Bij gebruik van de producten, hygiëne- en veiligheidsmaatregelen in acht nemen. Handhaving, opslag en transport volgens plaatselijke voorschriften en in geëtiketteerde, voor dit product geschikte verpakkingen.

Opslag

Eisen aan opslagruimten en vaten

Zie de aanwijzingen van de fabrikant. Alleen in originele vaten bewaren. Het produkt nooit in contact met water laten komen tijdens de opslag. Op een droge en koele plaats bewaren. Beschermen tegen verontreiniging. Tegen luchtvochtigheid en water afschermen. Uistluitend schone uitrusting gebruiken

Bijkomend advies

Indien niet in gebruik, moet het product in zijn originele verpakking bewaard worden. Product staat opslaan.

De verpakking droog en goed gesloten houden om vochtabsorptie en verontreiniging te vermijden.

Voorwaarde voor de effectiviteit van de chromaatreductie is de deskundige opslag en de inachtneming van de houdbaarheidsdatum.

Opslag-klasse (VCI):

13

8. Maatregelen ter beheersing van blootstelling/persoonlijke bescherming

Grenswaarden voor blootstelling

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 4 van 9

Nationale MAC-Lijst

CAS-Nr.	Naam van de stof	ml/m ³	mg/m ³	v/cm ³	Kategorie	Oorsprong
65997-15-1	Portland cement	-	10		TGG 8 uur	Privaat
		-	-		TGG 15 min.	Privaat

Maatregelen ter beheersing van blootstelling

Beheersing van beroepsmatige blootstelling

Als de concentratie in de lucht hoger is dan de MAC-grenswaarden, dan moet een goedgekeurd ademhalingsapparaat gedragen worden. Stofmasker bij gevaar voor stofontwikkeling. Zorg voor voldoende afzuiging en verzameling van stof aan de toestellen.

Hygiënische maatregelen

Aanraking met de ogen en de huid vermijden. Verontreinigde kleding verwijderen en wassen voor hergebruik. Tijdens het werk niet eten, drinken, roken of snuiven. Handen wassen voor elke werkonderbreking en aan het einde van de werkdag. Eventueel: Douche of bad nemen aan het einde van de werkdag.

Bescherming van de ademhalingsorganen

Eventueel: doeltreffend stofmasker (Ademhalingsmasker met FFP1 (wit) filter - BRG 190 (3)). Hogere blootstelling: In geval van inadembaar stof en/of rook, een onafhankelijk ademhalingsapparaat en een ondoordringbaar, beschermend pak dragen.

Bescherming van de handen

Beschermende handschoenen, bestand tegen chemicaliën. De fabrikant adviseert de volgende handschoenenmaterialen: in nitril gedrenkte katoenen handschoenen met CE-kenmerk (BGR 195 (3)). De keuze van de handschoenen dient conform de concrete gebruiksvoorwaarden te geschieden en de handleiding van de producent dient in acht te worden genomen. U dient gekeurde veiligheidshandschoenen te dragen. Bij beschadiging of eerste slijtageverschijnselen moeten de veiligheidshandschoenen onmiddellijk vervangen worden.

Let op dat de dagelijkse gebruiksduur van een chemicaliënhandschoen in de praktijk vanwege vele factoren (bijv. temperatuur) aanzienlijk korter kan zijn dan de volgens EN 374 berekende permeatietijd. Niet geschikt zijn handschoenen van volgende materialen: lederen handschoenen.

Handschoenen mogen alleen bij schone handen gedragen worden. Na het gebruik van de handschoenen handen wassen en zorgvuldig afdrogen. Preventieve huidbescherming: beschermende huidcrème (BGR 197 (3)).

Bescherming van de ogen

Bij spatgevaar veiligheidsbril dragen. Goed gesloten veiligheidsbril (EN 166).

Bescherming van de huid

Draag geschikte beschermende kleding. Tegen water beschermen.

Ondoordringbare kleding: kleding met lange mouwen / afgedichte werkkleding, veiligheidsschoenen / laarzen. Verontreinigde kleding onmiddellijk uittrekken.

Contact van hals en polsen met het poeder vermijden vanwege mogelijke huidirritaties of huidontstekingen. Draag géén ringen of dergelijke dingen waaraan het product zou kunnen blijven hechten en een huidreactie zou kunnen veroorzaken.

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 5 van 9

9. Fysische en chemische eigenschappen

Algemene informatie

Fysische toestand: poeder
Kleur: grijs - beige
Geur: geurloos

Belangrijke informatie met betrekking tot de gezondheid, de veiligheid en het milieu

methode

pH (bij 23 °C): 11,0 - 13,5

Toestandsveranderingen

Smeltpunt: > 1250 °C
Vlampunt: n.v.t.

Ontploffingseigenschappen

Het product is niet explosief.

Onderste ontploffingsgrens: n.v.t.

Bovenste ontploffingsgrens: n.v.t.

Dichtheid: 2,75 - 3,2 g/cm³

Wateroplosbaarheid: gering oplosbaar: 0,1 - 1,5 g/L
(bij 20 °C)

Andere gegevens

Bulk soortelijk gewicht: 0,8 - 1,8 kg/m³ (20 °C)

10. Stabiliteit en reactiviteit

Te vermijden omstandigheden

Stabiel onder normale omstandigheden. Zie hoofdstuk 7. Normaal uithardend.

Te vermijden substanties

Reageert met: Aluminiumpoeder.

Gevaarlijke ontledingsproducten

Geen ontleding indien bewaard en toegepast zoals aangegeven.

Bijkomend advies

Het produkt nooit in contact met water laten komen tijdens de opslag.

11. Toxicologische informatie

Acute toxiciteit

Van het produkt zelf zijn geen data beschikbaar.

Blootstelling op lange termijn aan concentraties hoger dan de MAC-waarde kan leiden tot problemen met de gezondheid. Stof van het produkt kan irriterend zijn voor de ogen, huid en ademhalingsorganen. Kans op longaandoeningen na langdurig inademen van stofdeeltjes. Deze kunnen de ogen, neus en keel irriteren. Stof veroorzaakt irritatie van de ogen, huid en slijmvliezen en kan leiden tot toxische longoedemen. Het inslikken van grote hoeveelheden kan leiden tot schadelijke gevolgen voor de gezondheid. Inslikken veroorzaakt irritatie van de bovenste luchtwegen en maagdarmlachten. Toxiciteit na contact met de huid:

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 6 van 9

LD50/dermaal/konijn: 2000 mg/kg (24 h) (4)

Bijtende en irriterende effecten

Het produkt veroorzaakt irritatie van de ogen, huid en slijmvliezen.

Bij contact met de ogen:

Irriterend voor de ogen. Harsdeeltjes zijn, zoals andere inerte stoffen, mechanisch irriterend voor de ogen. Bij hoge concentraties veroorzaakt het produkt ernstige ontsteking van bind- en hoornvlies. Kan onherstelbare schade aan de ogen veroorzaken. Kan blindheid veroorzaken.

Bij contact met de huid:

Herhaalde of langdurige blootstelling: Het product kan plaatselijke huidirritaties veroorzaken, vooral in huidplooiën of bij het dragen van nauwsluitende kleding. Kan leiden tot: roodheid. Kan huidirritatie en/of dermatitis veroorzaken.

In individuele gevallen kunnen zich na het contact met het vochtige product huideczemen vormen.

Overgevoeligheidseffecten

De huideczemen worden ofwel veroorzaakt door de pH-waarde (irritatieve contactdermatitis) of door immunologische reacties met wateroplosbare chroom-(VI)-verbindingen (allergische contactdermatitis). (5)

Ernstige effecten na herhaalde of langdurige blootstelling

Inademing van stof kan kortademigheid, een beklemmend gevoel in de borst, keelpijn en hoesten veroorzaken. Herhaaldelijk of langdurig contact met de huid kan veranderingen aan de huid veroorzaken. Dit preparaat is een irriterend middel voor de huid, en herhaalde aanraking kan dit effect verergeren. Herhaald of langdurig contact veroorzaakt sensibilisatie, astma en eczeem. Overmatige blootstelling kan bestaand astma en andere stoornissen van de luchtwegen (bijv. emfyzeem, bronchitis, reactief luchtwegendysfunctiesyndroom) verergeren.

Kankerverwekkende, mutagene en voor de voortplanting vergiftige effecten

Van het produkt zelf zijn geen data beschikbaar.

Empirische gegevens m.b.t. werking bij de mens

Het met water gemengde product kan bij langdurig contact ernstige schade aan de ogen en de huid veroorzaken. Gelijktijdige mechanische belasting van de huid kan dergelijke uitwerkingen versterken.

12. Ecologische informatie

Ecotoxiciteit

Geringe acute toxiciteit. - Daphnia Magna (grote watervlo) (U.S. EPA, 1994a) (7); Algen (Selenastrum capricornutum) (U.S. EPA, 1993) (8).

Het product wordt niet beschouwd als gevaarlijk voor waterorganismen.

Aquatische toxiciteit:

Grotere hoeveelheden: Een toxische werking op in water levende wezens kan op grond van de verschuiving van de pH-waarde niet worden uitgesloten.

Wanneer het product in de omgeving terechtkomt, wordt het voornamelijk geadsorbeerd door sedimenten en de bodem.

Mobiliteit

Niet vluchtig.

Persistentie en afbraak

Niet van toepassing, mineraal

Andere schadelijke effecten

Niet bekend.

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 7 van 9

Bijkomend advies

Niet naar oppervlaktewater of sanitaire riolering laten afvloeien. Het product mag het grondwater niet verontreinigen. Penetratie in de ondergrond vermijden.

13. Instructies voor verwijdering

Overwegingen over de afvalverwijdering

Verhard materiaal : Afvoer volgens de officiële voorschriften. Handhaving, opslag en transport volgens plaatselijke voorschriften en in geëtiketteerde, voor dit product geschikte verpakkingen. Niet naar oppervlaktewater of sanitaire riolering laten afvloeien.

Afval van residuen:

Onverhard materiaal : Droog opnemen. Opnemen onder vermindering van stofvorming en afvoeren volgens afvalwet.

Afvalnummer - Afval van restanten / niet-gebruikte producten

170101 BOUW- EN SLOOPAFVAL (INCLUSIEF AFGEGRAVEN GROND VAN VERONTREINIGDE LOCATIES); beton, stenen, tegels en keramische producten; beton

Afvalnummer - Afval van residuen

101314 AFVAL VAN THERMISCHE PROCESSEN; afval van de fabricage van cement, (ongeblyste) kalk en pleistermortel en producten die hiervan zijn gemaakt; betonafval en betonslib

Afvalnummer - Besmette verpakking

150101 VERPAKKINGSAFVAL; ABSORBENTIA, POETSDOEKEN, FILTERMATERIAAL EN BESCHERMENDE KLEDING (NIET ELDERS GENOEMD); verpakking (inclusief gescheiden ingezameld stedelijk verpakkingsafval); papieren en kartonnen verpakking

Verwijdering van de besmette verpakking

Lege verpakking moeten volgens de stand van de techniek volledig geleegd zijn voordat zij mogen worden afgevoerd. Afvoeren volgens plaatselijke voorschriften. Na gebruik volgens voorschrift in een recycling-installatie opwerken.

14. Informatie met betrekking to het vervoer

Bijkomend advies

Ongevaarlijk goed met betrekking tot de vervoersvoorschriften.

15. Wettelijk verplichte informatie

Etikettering

Gevaarsymbolen: Xi - Irriterend

Gevaarlijke bestanddelen die op het etiket vermeld moeten worden

Portlandcement

R-zinnen

- 37/38 Irriterend voor ademhalingswegen en de huid.
41 Gevaar voor ernstig oogletsel.
43 Kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid.

S-zinnen

- 02 Buiten bereik van kinderen bewaren.
22 Stof niet inademen.
26 Bij aanraking met de ogen onmiddellijk met overvloedig water afspoelen en deskundig medisch

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 8 van 9

- advies inwinnen.
- 46 In geval van inslikken onmiddellijk een arts raadplegen en verpakking of etiket tonen.
- 24/25 Aanraking met de ogen en de huid vermijden.
- 36/37/39 Draag geschikte beschermende kleding, handschoenen en een beschermingsmiddel voor de ogen/het gezicht.

Verdere aanwijzingen

Het product wordt ingedeeld en geëtiketteerd overeenkomstig de EG richtlijnen of de respectievelijke nationale wetten.

Informatie over nationale maatregelen

Waterverontreinigend-klasse (D): 1 - licht watervervuilend

16. Overige informatie

De volledige tekst van de R-zinnen waarnaar onder rubrieken 2 en 3 wordt verwezen

- 37/38 Irriterend voor ademhalingswegen en de huid.
- 41 Gevaar voor ernstig oogletsel.
- 43 Kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid.

Andere gegevens

De informatie is gebaseerd op het huidige niveau van onze kennis, maar biedt geen verzekering van produkteigenschappen en vormt geen wettig contract.
Het product mag uitsluitend gebruikt worden voor de toepassingen die in het technische informatieblad of in de verwerkingsvoorschriften worden genoemd.
De ontvanger van ons product is zelf verantwoordelijk voor het in acht nemen van de bestaande wetten en voorschriften.

Literatuur:

- (1) Portland Cement Dust - Hazard assessment document EH75/7, UK Health and Safety Executive, 2006. ziehe: <http://www.hse.gov.uk/pubns/web/portlandcement.pdf>
- (2) <http://www.baua.de/prax/>
- (3) <http://www.hvbg.de/d/praev/vorschr/index.html>
- (4) Anmerkungen zu hautirritierenden Wirkungen von Zement, Kietzman et al, Dermatosen, 47, 5, 184-189 (1999).
- (5) Epidemiological assessment of the occurrence of allergic dermatitis in workers in the construction industry related to the content of Cr (VI) in cement, NIOH, Page 11, 2003.
- (6) European Commission's Scientific Committee on Toxicology, Ecotoxicology and the Environment (SCTEE) opinion of the risks to health from Cr (VI) in cement (European Commission, 2002).
- (7) U.S EPA, Short-term Methods for Estimating the Chronic Toxicity of Effluents and Receiving Waters to Freshwater Organisms, 3rd ed. EPA/600/7-91/002, Environmental Monitoring and Support Laboratory, U.S. EPA, Cincinnati, OH (1994a).
- (8) U.S EPA, Methods for Measuring the Acute Toxicity of Effluents and Receiving Waters to Freshwater and Marine Organisms, 4rd ed. EPA/600/4-90/027F, Environmental Monitoring and Support Laboratory, U.S. EPA, Cincinnati, OH (1993).
- (9) Environmental Impact of Construction and Repair Materials on Surface and Ground Waters. Summary of Methodology, Laboratory Results, and Model Development. NCHRP report 448, National Academy Press, Washington, D.C., 2001.
- (10) Final report Sediment Phase Toxicity Test Results with Corophium volutator for Portland clinker prepared for Norcem A.S. by AnalyCen Ecotox AS, 2007.

Veiligheidsinformatieblad

overeenkomstig Richtlijn (EU) Nummer 1907/2006

Kant-en-klaar-mortel

Drukdatum: 08.11.2010

Pagina 9 van 9

IMDG: International Maritime Dangerous Goods

IATA: International Air Transport Association

ADR/RID: Agreement on the transport of dangerous goods by road/Regulations on the international transport of dangerous goods by rail

n.v.t. = niet van toepassing

n.b. = niet bepaald

(Alle gegevens omtrent de gevaarlijke bestanddelen zijn uit de laatste versie van het desbetreffende gegevensblad voor veiligheid van de toeleverancier afkomstig.)